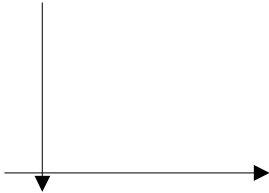


PONAVLJANJE ZA 4.KONTROLNO NALOGO!

1. Kako producent v zelo kratkem obdobju oblikuje ponudbo za pokvarljivo IN nepokvarljivo blago?

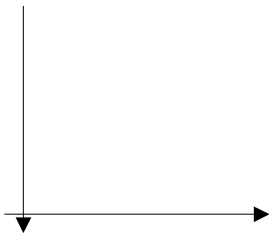
• POKVARLJIVO BLAGO:

- producent ga želi čimprej prodati, če tega ne stori pa: se blago kvari ali pa ga je potrebno ustrezno hraniti (⇒stroški se povečajo)
- to je ABSOLUTNA NEELASTIČNO /TOGA PONUDBA (cena ga ne zanima)



• NEPOKVARLJIVO BLAGO:

- ponujena količina je omejena z zalogo
- blago lahko hranimo (skladiščimo), ker se ne kvari
- skladiščenje je odvisno od današnje in pričakovane cene
- to je ELASTIČNA PONUDBA vendar samo v neki meri, ker nas omejuje zaloga, nato je toga



2. V kateri točki producent v kratkem obdobju doseže največji dobiček (optimalna količina produkcije)?

To je v točki, kjer je cena enaka mejnim stroškom ($p=MC$).

3. Definiraj točko preloma in točko indifirentnosti!

- TOČKA PRELOMA: $p=AC$ ⇒ ni dobička, ni izgube (⇒ to je točka brez pf stanja)
- TOČKA INDIFERENTNOSTI: $p=AVC$ ⇒ podjetje preneha delovati, obratovati (točka prenehanja obratovanja)(⇒kadar je $p>AVC$ proizvajamo in proizvodno povečujemo, ko pa je $p<AVC$ pa podjetje preneha delovati, ker ne pokrije VC in niti FC⇒slabo stanje)

4. Kaj veš o širjenju in krčenju panoge? (kdaj, kaj, posledice)

• ŠIRJENJE PANOGE:

Če je neka panoga profitabilna (obeta velik dobiček), se v panoge preseljujejo novi producenti ⇒ višja ponudba, nižja cena ($\uparrow S \Rightarrow \downarrow p$)

• KRČENJE PANOGE:

Če je neka panoga nedobičkonosna se producenti selijo v druge panoge (\downarrow št. producentov)
⇒ $\downarrow S \Rightarrow \uparrow p$

5. S pomočjo grafa opiši dolgoročno normalno ceno!

Cena, ki se oblikuje na dolgi rok, imenujemo DOLGOROČNA NORMALNA CENA. Običajno se oblikuje na osnovi dolgoročnih povprečnih stroškov.

6. Definiraj razdelitev!

- V širšem smislu je razdelitev orodij za produkcijo in razdelitev članov družbe med različne vrste produkcije
- V ožjem smislu je faza v kateri se določa delež posameznika (ki je sodeloval v proizvodnji) oziroma skupine v družbenem neto produktu (v vrednosti vsega ustvarjenega v neki državi)

7. Kako proizvodnja vpliva na razdelitev in obratno?

• PROIZVODNJA ⇒ RAZDELITEV:

Če v proizvodnji več proizvedemo bodo deleži (dohodki) večji in če proizvedemo manj bodo manjši.

Odnosi v proizvodnji (podrejeni-nadrejeni) se odražajo tudi v razdelitvi: nadrejeni imajo večje dohodke kot podrejeni.

• RAZDELITEV ⇒ PROIZVODNJA:

Deleži (dohodki) posameznikov lahko stimulatивно ali destimulatивно vpliva na proizvodnjo.

8. Naštej in definiraj funkciji deleža v razdelitvi.

- REPRODUKTIVNA FUNKCIJA: zagotavlja primeren obstoj producentov in njihovih družin
- STIMULATIVNA FUNKCIJA: spodbuja producenta, da intenzivneje sodeluje v proizvodnji

9. Naštej dejavnike, ki vplivajo na razdelitev!

- raven razvitosti produktivnih sil
- produktivni odnosi
- politika dohodkov, ki vsebuje družbeno pravičnost in učinkovitost gospodarjenja

10. Kateri so dejavniki spodbude?

- organizacija dela, izkoristek produkcijskih sredstev in delovnega časa
- spodbujanje inventivne dejavnosti
- odnosi med delavci, odnosi med delavci in vodstvom
- možnost odločanja ali samoupravljanja delavcev
- stopnja humanizacije dela
- možnost izobraževanja, napredovanja delavcev

11. Naštej in definiraj vrste razdelitve!

- PRIMARNA RAZDELITEV: na trgu se s cenami oblikuje prihodek (delež) posameznega podjetja; celotni prihodek države se razdeli med panoge, podjetja, dejavnosti
- NAMENSKA RAZDELITEV: posamezno podjetje po pokritju stroškov preostanek razdeli na sklad potrošnje in sklad akumulacije (znotraj podjetja)
- KONČNA RAZDELITEV: sklad potrošnje se razporedi med posamezne producente kot plače oz. dohodke

12. Kaj vsebuje razdelitev v podjetju?

Vsebuje: **plače/mezde** za proizvodne delavce, **rente** za zemljiške lastnike ali lastnike naravnih faktorjev, **obresti** lastnikom kapitala, **podjetniški dobiček** za podjetnike

13. Naštej značilnosti trga delovne sile!

- Delovna sila, kot PD, ni homogena (posamezniki so specializirani za določena dela/sposobnosti/spretnosti,...)
- Vse skupine delavcev/delavne sile si **niso** med seboj konkurenčne
- Trg delovne sile je sestavljen iz več delnih/parcialnih trgov, je splet delnih trgov

14. Definiraj mezdo!

Mezda je plačilo za storitve, ki jih opravlja posameznik v določenem procesu produkcije, v katerem nastopa v podrejenem položaju.

15. Naštej in definiraj vrste mezd!

I. PO NAČINU IZRAŽANJA:

- denarna, nominalna mezda (v SIT,...; mamina plača 100000sit)
- realna, stvarna mezda (izraža kupno moč, v količini dobrin)

II. PO NAČINU IZPLAČEVANJA:

- denarna mezda
 - v naravi (neka količina dobrin, boni,...)
- III. PO NAČINU ODMERE:
- časovna mezda (delavci plačani glede na čas, ki ga prebijejo na del. mestu)
 - mezda na akord ali kosovna mezda (glede na opravljeno delo)

16. S shemo prikaži strukturo zaslužka delavcev!

OSNOVNA PLAČA	Skupinska/individualna spodbuda	Udeležba v dobičku	Razne ugodnosti
---------------	---------------------------------	--------------------	-----------------

17. Skupaj z grafom opiši značilnosti ponudbe delovne sile!

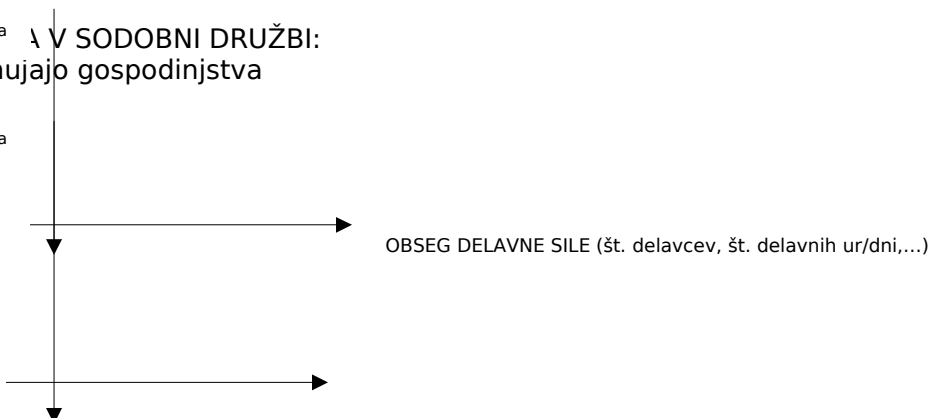
KLASIČNA S, SAMUELSONOVA S:

- ponujajo gospodinjstva
- Značilnosti:
 - Višja mezda pomeni višjo ponudbo (saj mezde predstavljajo dohodek gospodinjstvom), vendar samo do neke točke
 - Po neki točki, kljub večjemu zaslužku delavci niso več pripravljeni več delati (bolj pomembno prosti čas, zdravje, družina, prijatelji,...)

PC mezda \ V SODOBNI DRUŽBI:

- ponujajo gospodinjstva

mezda



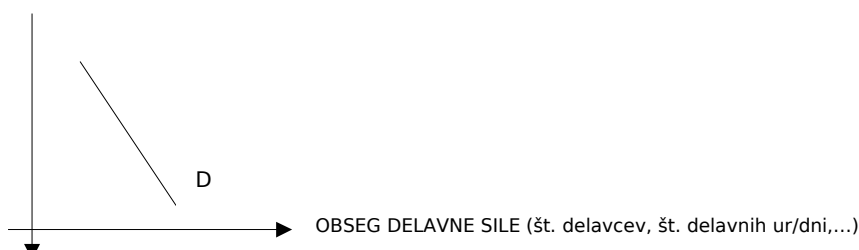
- Značilnosti:
 - Določena je minimalna mezda (v kolektivni pogodbi), pri tej mezdi delavci šele začnejo ponujati delovno silo
 - Višja mezda pomeni višjo ponudbo, vendar samo do neke točke, potem se S obrne nazaj, zaradi večje pomembnosti prostega časa, zdravja, družine, prijateljev,...)

OBSEG DELAVNE SILE (št. delavcev, št. delavnih ur/dni,...)

18. Skupaj z grafom opiši značilnosti povpraševanja delovne sile!

- Povprašujejo podjetja
- Značilnosti:
 - Višja kot je mezda manjše je povpraševanje in obratno (mezda je strošek za podjetje)
 - Razlagamo lahko tudi s padajočim MP del., ker je MP pri 1.delavcu največji, smo zanj pripravljeni plačati največ, MP ostalih (naslednjih) delavcev pa pada, zato smo zanje pripravljeni plačati vedno manj in povprašujemo manj

mezda



19. Naštej dejavnike ponudbe delovne sile!

- število prebivalcev
- delež ali število aktivnih prebivalcev
- povprečno število delavnih ur na teden/mesec
- količinski ali kakovostni napori delavcev (spretnost, izkušnje,...)

20. Kaj veš o kompenzacijskih razlikah?

Mezde se določajo na trgu, ampak so še vedno razlike med mezdami. Razlike so vedno zato, da se nekaj poravnava med deli/delavci, zato so to kompenzacijske razlike.

Razlike:

- težavnost dela
- nevarnost dela
- razlike odgovornosti
- zahteva po izobrazbi

21. Kaj veš o teoriji Robinsonove in Eatwella?

Ugotovila sta, da razlike nastajajo z izobrazbo, status pa razlike ohranja. Standard se v družini ohranja in se prenaša naprej, saj si premožnejši lahko privoščijo izobraževanje svojih otrok, ki potem imajo višji standard. Dodala sta tudi neke druge razlike:

- diskriminacija po rasi
- diskriminacija po spolu

22. Definiraj mezdno politiko!

Osnova je kolektivna pogodba, ki jo sklenejo država, sindikati, gospodarske zbornice. Osnovno/pomembno določilo je minimalna mezda. Na osnovi kolektivne pogodbe pa podjetja sklepajo individualne pogodbe (in v njih določajo mezde-na osnovi minimalnih mezd).

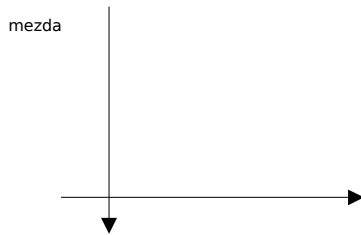
23. Opiši smeri delovanja sindikatov!

- zavzemajo se za pravice delavcev
- prisotni so pri sklepanju kolektivnih pogodb

Samuelson je ugotovil, da delujejo v treh smereh!

I. OMEJEVANJE PONUDNUDBE DELOVNE SILE:

- nižja ponudba, višja mezda, nižji ravnotežni obseg delovne sile



II. PRITISK NA POVEČANJE STANDARDNIH MEZD NA OSNOVI DOGOVORA Z DELODAJALCI O ZVIŠANJU MEZD (s kolektivno pogodbo)

III. PREMİK POVPRŠEVANJA PO DELAVNI SILI **NAVZGOR**:

- D je večje (povprašujejo podjetja)
- mezda je višja
- večje D je možno tudi OBSEG DELAVNE SILE (št. delavcev, št. delavnih ur/dni,...)

spozna: država naj poveča povpraševanje po »domačih« izdelkih ⇒ če več proizvajajo potem/za to potrebujejo več delavcev (↑D)

23. Naštej ustaljene argumente v pogajanjih o mezdah! (naštej vsaj 4)

- a) Povečevanje življenjskih stroškov in nujnost kompenzacije
- b) Ugodno poslovanje podjetja ali panoge
- c) Zviševanje produktivnosti dela
- d) Raven mezd v drugih podjetjih na istem področju
- e) Sklicevanje na višje mezde, kot na sredstvo večje kupne moči in boljše blaginje
- f) Splošni vzorec spreminjanja mezd na kolektivnih pogajanjih v drugih zlasti pomembnejših panogah
- g) Splošna pripravljenost na postopno zviševanje mezd

24. Definiraj dobiček!

Dobiček je dohodek, ki ga prejme podjetnik za svojo organizacijsko in upravljalno funkcijo v podjetju ter za tveganje, ki jih prevzema v gospodarski dejavnosti.
db = prihodki - odhodki

25. Naštej ekonomske značilnosti dobička!

- Podjetnik mora izplačati delavcem mezde v dogovorjenem roku, ko opravijo delo (glede na kolektivno pogodbo in stanje na trgu delovne sile), NE GLEDE NA TO, ali je proizvedene proizvode že prodal ali ne, zato KOMERCIALNO TVEGA:
- Dobiček je REZIDUAL ali OSTANEK čistega dohodka, kajti mezde so znane v naprej (dogovorjene), dobiček pa je ostanek - odvisen od prodaje, stroškov, cene,... in je zato NEGOTOV dohodek, znan šele po obračunu poslovanja
- Ob neuspešnem poslovanju podjetnik ne doseže čistega dohodka, ki bi pokrival mezde, zato ima IZGUBO, tj. NEGATIVNI DOBIČEK. Znesek izgube pa zmanjša podjetnikov kapital.

26. Razloži zakaj je dobiček kompleksen dohodek!

Dobiček je KOMPLEKSEN DOHODEK, vsebinsko iz dveh delov:

- a) **obresti za kapital** (ki jih lastnik plača lastniku, če si izposodi kapital, če pa uporabi svoj kapital - mu ostanejo+prejmejo jih lastniki kapitala)
- b) **podjetniškega dobička**, ki je nagrada/plačilo za podjetnikovo opravljanje poslovnih funkcij: tveganje, organiziranje, vodenje, upravljanje,...

OBRESTI ZA KAPITAL	PODJETNIŠKI DOBIČEK
--------------------	---------------------

27. Naštej in opredeli različne poglede na vsebino in vir dobička!

- a) dobiček kot donos kapitala (če vložimo kapital se oplaja ; presežek = dobiček)
- b) dobiček kot plačilo za podjetnost in inovativnost (zaradi podjetnosti in inovativnosti se razvije proizvodnja in ustvari dobiček)
- c) dobiček kot plačilo za tveganje in negotovost (če podjetnik ne bi tvegala, vstopal na negotovi trg- ne bi proizvajal- ne bi imel dobička)
- d) dobiček kot monopolni donos (monopolist je sam, sam določi ceno (price-maker)
 $p = \text{stroški} + \text{pribitek} \Rightarrow \text{zato ima dobiček}$)

28. Kaj veš o eksploataciji delavcev?

Eksploatacija delavcev pomeni izkoriščanje delavcev. Ko podjetni uporabi dobiček zase, gre za izkoriščanje delavcev, glede na njihov napor in nizke mezde. (dodaj kaj iz zgodovine)

29. Naštej, opiši s shemo vrste ekstradobička!

- MONOPOLNI:
 - prejme ga monopolist, zaradi visoke cene, ki je višja kot v popolni konkurenci

Normalna konkurenčna ravnotežna cena

STROŠKI	DOBIČEK
---------	---------

Monopolna cena

STROŠKI	DOBIČEK	M. EXTRADOBIČEK
---------	---------	-----------------

- KONJUKTURNI:
 - Prejme ponudnik v popolni konkurenci, saj zaradi velikega povpraševanja lahko višja cena

Normalna konkurenčna ravnotežna cena

STROŠKI	DOBIČEK
---------	---------

Konjunktorna cena

STROŠKI	DOBIČEK	K. EXTRADOBIČEK
---------	---------	-----------------

- INOVACIJSKI ALI TEHNOLOŠKI

- Prejme ga producent v popolni konkurenci, ker proizvaja z nižjimi stroški - zaradi inovacije, nižji stroški, zato ni spremembe cene

Normalna konkurenčna ravnotežna cena

STROŠKI	DOBIČEK
---------	---------

Cena za tehnološki napredek

STROŠKI	IN, EXDB	DOBIČEK	DOBIČEK
---------	----------	---------	---------

30. Kateri ekstradobički so dolgotrajni, kateri so upravičeni?

- Dolgotrajni: MONOPOLNI, saj obstajajo ovire za vstop na monopolni trg
- Upravičeni: INOVACIJSKI ALI TEHNOLOŠKI, saj je uspel z nižjimi stroški

✚ INOVACIJSKI ALI TEHNOLOŠKI: je kratkotrajen. Podjetje ga prejema vse dokler mu konkurenti ne sledijo in tudi oni ne znižajo stroške

✚ KONJUKTURNI: je kratkotrajen, podjetje ga prejema vse dokler druga konkurenčna podjetja ne ponudijo enakega proizvoda /blaga

31. Naštej ekonomske funkcije dobička!

Dobiček je temeljni cilj podjetniške dejavnosti in vir za razvoj proizvodnje, spodbuda za tehnološke in organizacijske izboljšave.

Pričakovani dobiček:

- pospešuje zbiranje prihrankov za naložbe in s tem spodbuja razvoj podjetij
- je merilo investiranja (podjetniki se odločajo o naložbah glede na profitno mero)
- je merilo uspešnosti poslovanja (rentabilnost), ki omogoča selekcijo med proizvodi, obrati, trgi, na katere se osredotoči podjetje